

Svag utveckling av BNP per capita

I vår senaste konjunkturprognos förutspår vi en tillväxt nästa år på 3,2 procent. Det innebär en hyfsad fart i ekonomin och står sig väl i en historisk jämförelse. Den genomsnittliga tillväxten 1993-2014 var 2,3 procent per år.

Samtidigt sker nu en dramatisk befolkningsutveckling, vilket har en betydande påverkan på det ekonomiska läget. Både i närtid och på längre sikt.

Migrationsverket kom i slutet av oktober med en kraftigt uppreviderad prognos för antalet asylsökande. I deras huvudscenari kommer antalet asylsökande i år att uppgå till 160 000 och för 2016 väntas 135 000 asylsökande.

Normalt sett uppdateras SCB:s befolkningsprognos en gång per år. De senaste månadernas flyktingkris har gjort att maj-prognosen inte längre ger en relevant bild av den utveckling som sker. Regeringen har därför begärt in en reviderad befolkningsprognos från SCB, se tabell.¹

Prognoser för befolkningen i Sverige

Procentuell tillväxt

	SCB maj	SCB nov
2014	1,06	1,06
2015	1,35	1,14
2016	1,50	1,76
2017	1,49	2,06
2018	1,18	2,24
2019	1,01	2,30

Källa: SCB

Sverige har under ett antal år haft en stark befolkningsutveckling. Nativiteten är relativt hög i en europeisk jämförelse, men framför allt beror ökningen på den omfattande invandringen. Den senaste tidens flyktingkris gör nu att befolkningstillväxten intensifieras än mer. Vi kan 2017 år få en befolkningstillväxt på över 2 procent. En så hög tillväxt har vi inte haft sedan 1860.²

Även i en internationell jämförelse sticker den svenska utvecklingen ut. Traditionellt har USA haft en stark befolkningsutveckling (på ungefär 1 procent per år), medan EU som helhet har haft en svag utveckling (närmare noll procent), se diagrammet nedan. För Sverige ser man en snabbt förändrad verklighet, där vi går från en traditionell europeisk befolkningsutveckling till att 2019 hamna på nästan den tredubbla amerikanska utvecklingen.³

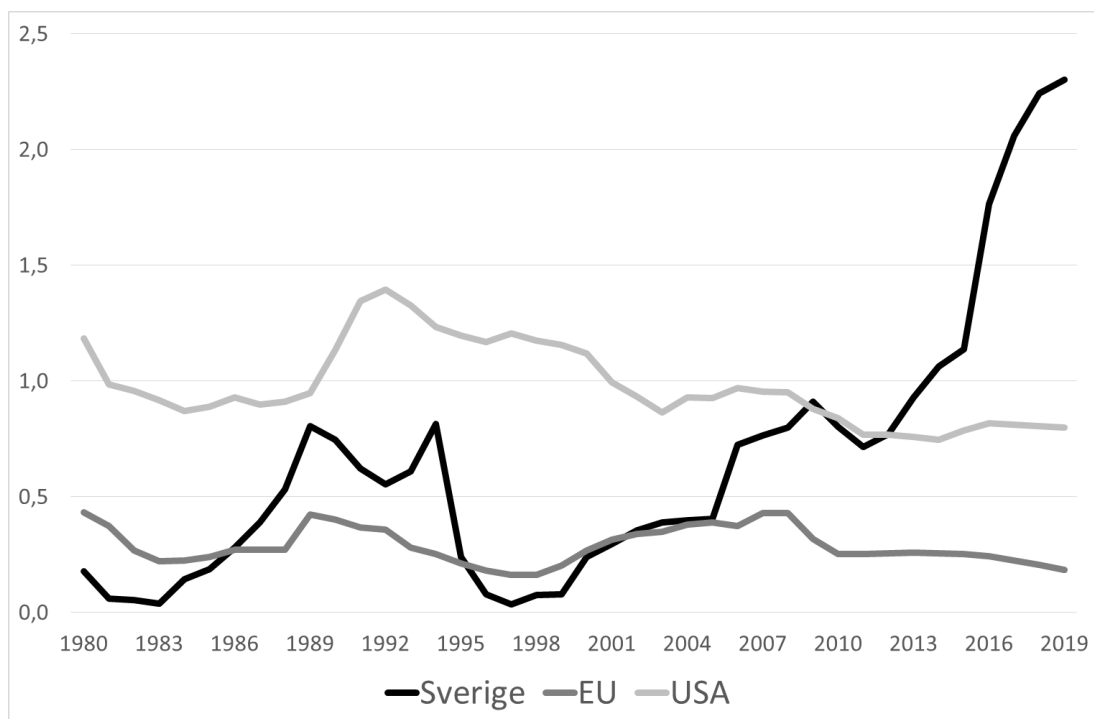
Befolkningsutveckling i Sverige, EU och USA, 1980-2019

Procentuell årlig tillväxt

¹ Asylsökande räknas inte in i befolkningen förrän de har fått uppehållstillstånd. Med nuvarande långa handläggningstider finns därför en fördröjning innan invandringen får fullt genomslag i de officiella befolkningstalen.

² År 1860 ökade befolkningen med 1,9 procent enligt statistiken.

³ Prognosen för EU sträcker sig till 2017 och har inte uppdaterats efter den senaste utvecklingen. På grund av den stora basen (513 miljoner) kan upprevideringen väntas bli måttlig i procenttermer.

Anm: Prognos för 2015-2019

Källa: SCB, Census Bureau

En så snabb utveckling ställer samhället inför stora påfrestningar. Det påverkar också den ekonomiska analysen. I Europa har vi haft fokus på att använda det traditionella tillväxtmåttet kopplat till BNP. Det har fortfarande sin roll att spela för att bedöma marknadsstorlek etc. Men som mått på välbefinningsutvecklingen håller det inte längre.

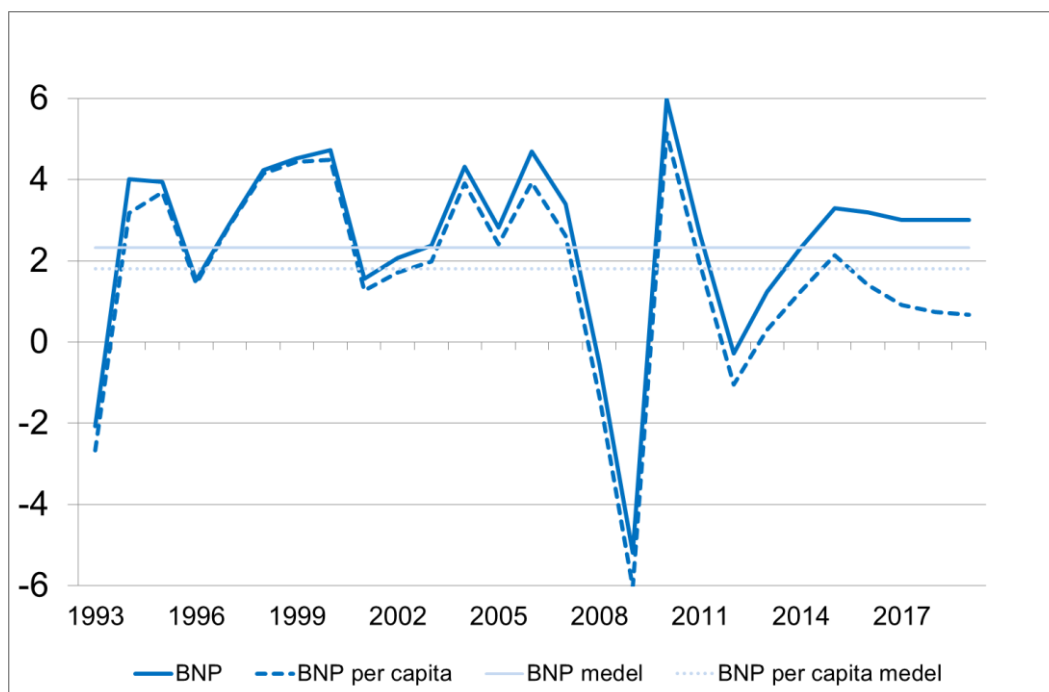
Istället blir det mer relevant att se på tillväxten mätt som **BNP per capita**. Det är ett mer lämpligt mått för att fånga hur välbefinnandet utvecklas för medborgarna. Man bör också notera att **Svenskt Näringsliv har som operativt mål att fram till 2020 nå minst position fem i OECD:s välbefinningsliga**. Detta mått består av BNP per capita, som sedan korrigeras för köpkraft för att kunna ingå i en internationell jämförelse.

I diagrammet nedan ser vi att de båda måtten BNP-tillväxt och BNP per capita-tillväxt alltmer skiljer sig åt från varandra i Sverige. Vår prognos för 2016 omräknad med den justerade befolkningsprognosen ger en BNP per capita-tillväxt på 1,4 procent. För åren 2017-2019 utgår beräkningarna från ett tekniskt antagande om en BNP-tillväxt på 3 procent per år.⁴ BNP per capita-tillväxten sjunker då successivt ner till 0,7 procent 2019.

BNP och BNP per capita för Sverige, 1993-2019

Procentuell årlig tillväxt

⁴ Antagandet om 3 procent per år är högt i en historisk jämförelse och ligger också över konsensus för perioden. Beräkningen är med andra ord optimistisk.

Källa: SCB, Svenskt Näringsliv

Det här ska jämföras med ett historiskt snitt för åren 1993-2014 på 1,8 procent. Denna period innehåller den svaga utvecklingen efter finanskrisen. Om man istället jämför perioden 1993-2007 får man en genomsnittlig tillväxt på 2,6 procent. Ett annat riktmärke är att en genomsnittlig produktivitet brukar ligga på cirka 2 procent per år.

BNP per capita-tillväxten hamnar därmed klart under en normal utveckling. Det väsentliga för medborgarna är den egna inkomstutvecklingen och den är närmare kopplad till BNP per capita än till BNP. De ökade belastningen på de offentliga finanserna gör också att hushållen fruktar högre skatter och sämre välfärd framöver. Även dessa faktorer bidrar till det upplevda välståndet och kan verka återhållande på hushållens konsumtion.

Samtidigt kretsar debatten inom politik och ekonomi fortfarande mest kring det traditionella tillväxtmåttet, som indikerar en tillväxt över den normala. Det finns med andra ord en uppenbar risk för förvirring och motstridiga signaler.

Operativa slutsatser

- BNP per capita-tillväxt är ett bättre mått än traditionell BNP-tillväxt för att bedöma välståndsutvecklingen. Vi bör därför lyfta detta mått oftare.
- Nuvarande kraftiga befolkningsutveckling utgör en påfrestning för samhället, men påverkar också vilka statistiska mått som bör användas för policybedömning.
- **BNP per capita-tillväxten utvecklas svagt, klart under det historiska snittet och vi når inte upp till en normal produktivitet.**
- Dessutom överskattas utvecklingen av BNP per capita eftersom asylsökande inte räknas in i befolkningen. De asylsökandes konsumtion räknas in i BNP. Men när BNP per capita beräknas, fördelas BNP bara på den inhemska befolkningen. I realiteten har vi alltså en ännu sämre utveckling i Sverige. Dessutom vet vi att det

har blivit vanligare att befinna sig i Sverige som papperslös, dessa personer räknas av naturliga skäl inte heller in i befolkningsstatistiken. Även detta talar för att verkligheten är sämre än den ser ut i statistiken.

- Hur den befintliga befolkningen kommer att påverkas styrs av graden av omfördelning. Teoretiskt och på kort sikt skulle det kunna vara så att ett tillskott av fattiga personer inte påverkar den befintliga (rikare) befolkningen. Men vi vet att Sverige är ett land med höga fördelningspolitiska ambitioner. Det är orealistiskt att tro att denna politiska förutsättning skulle förändras mer än marginellt. Allt talar därför för att en omfattande omfördelning kommer att ske och då drabbas även den befintliga befolkningen av en svag BNP per capita-utveckling.
- **Sammantaget råder en förhöjd risknivå både för betydande skattehöjningar och försämrade statsfinanser.**

Jonas Frycklund & Göran Grahn, Svenskt Näringsliv
2015-11-12